

FINANSTILSYNETTHE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAYStyret i Sparebank 1 SMN
Postboks 4796 Torgarden
7467 TRONDHEIMVår referanse
24/12488

26.11.2025

Tilsynsrapport

1 Innledning

Finanstilsynet gjennomførte tilsyn 3. og 4. desember 2024 i SpareBank 1 SMN. Formålet med tilsynet var å vurdere bankkonsernets system for intern virksomhets- og risikostyring. Finanstilsynet vurderte særlig bankens prosesser for å etablere og revidere risikostrategi, risikoappetitt og den løpende rapporteringen og oppfølgingen av risikoprofilen. Videre ble styrets involvering og oppfølging av den daglige ledelsen vurdert. Denne tilsynsrapporten bygger på Finanstilsynets foreløpige rapport fra 24. juni og styrets kommentarer til denne som Finanstilsynet mottok 6. oktober 2025.

2 Finanstilsynets oppsummering

Finanstilsynets overordnede vurdering er at banken har etablert et styringsrammeverk som i hovedsak er tilpasset virksomheten, men at det er noen områder som bør forbedres. Risikoappetittrammeverket fremstår som uferdig og bør videreutvikles for å dekke alle relevante og vesentlige risikoer. Rapporteringen av risiko- og etterlevelseshnivå må gi tilstrekkelig oversikt i forhold til risikoappetitten som er vedtatt for risikoområdene.

Kontrollfunksjonene for risikostyring og etterlevelse bør involveres i diskusjoner om vesentlige risikoeksponeringer som faller innenfor deres ansvarsområde. Videre bør styret involveres tidligere i arbeidet med strategi og risikoappetitt, og bankens styring av eierinteresser og eierrisiko bør styrkes. Finanstilsynet vurderer at ressursene som settes av til internrevisjonsaktiviteter er på et for lavt nivå og at revisjonsomfanget bør økes.

3 Finanstilsynets vurderinger

4.1 Forhold knyttet til styret og ledelsen

4.1.1 Styrets ansvar

Forvaltnings- og tilsynsansvar

Styret har ansvar for forvaltningen av foretaket samt å føre tilsyn med den daglige ledelsen og med foretakets virksomhet for øvrig, herunder fastsette instruks for daglig leder og sørge for at daglig leder regelmessig gir styret informasjon om foretakets virksomhet med mer (finansforetaksloven § 8-6). Styrets ansvar for å føre tilsyn med den daglige ledelse innebærer også at styret ved behov utfordrer ledelsens løpende rapportering, beslutninger og vurderinger. Finanstilsynet forventer at dokumentasjon av styrets ulike vurderinger og beslutninger i styre- og utvalgsprotokoller er tilstrekkelig til at vurderingene i ettertid kan ettergås, samt at det fremkommer av protokollene

dersom styret har utfordret administrasjonen eller medlemmer har uttrykt et syn som avviker fra flertallets.

Finanstilsynet merket seg fra samtaler under tilsynsbesøket at administrasjonen blir utfordret av styremedlemmene og at saker er gjenstand for grundig diskusjon i styret. Det fremgår også av protokollene fra møter i styret at konkrete spørsmål til administrasjonen og hovedpunkter fra styrets diskusjoner blir gjengitt samt at det vises til tiltak og særskilt oppfølging av saker som styret tar initiativ til.

Finanstilsynet noterer at banken, i tillegg til de lovpålagte styreutvalgene, også har etablert et teknologiutvalg. Finanstilsynet noterer videre styrets vurdering av at arbeidet i utvalgene gir en betryggende behandling av sakene og gir en god spissing av temaene til styrets behandling.

Finanstilsynet mener at protokoller fra styrets og styreutvalgenes møter i hovedsak er tilstrekkelig utfyllende til at utenforstående kan sette seg inn i forhold som har blitt diskutert. Med basis i samtaler under tilsynsbesøket og protokoller fra møter i begge utvalgene samt fra styremøtene, er Finanstilsynets inntrykk at utvalgene fungerer tilfredsstillende og at det er et tillitsfullt forhold mellom styret og daglig leder.

Styrets egnevaluering

Styret skal minst årlig vurdere eget arbeid og egen kompetanse knyttet til foretakets risikostyring og internkontroll (CRR/CRD-forskriften § 35 fjerde ledd). Finanstilsynet forventer at det legges vekt på å diskutere både individuell og kollektiv egnethet, samt at resultatene fra evalueringen medfører konkrete tiltak om nødvendig.

Styret i banken gjennomfører årlig en omfattende spørreundersøkelse der hvert enkelt styremedlem anonymt besvarer en rekke spørsmål om ulike temaer som dreier seg om styrets og den enkeltes arbeid og kompetanse og om samarbeidet med administrasjonen. Den enkelte kan utdype med egne kommentarer og forslag. Resultatene drøftes av styret. Ved behov og tid til rådighet har styret også egentid til evaluering etter at det ordinære styremøtet er gjennomført. I noen tilfeller gjennomfører styret også alenetid med konsernsjef før styrets egentid.

Finanstilsynet noterer at det, med grunnlag i egnevalueringen, gjennomføres ulike tiltak for å styrke styrets kompetanse, men mener at det bør utarbeides mer formelle planer, også for enkelt medlemmer ved behov, slik at det blir mer forpliktende å gjennomføre kompetansehevende tiltak når slike behov er avdekket. Et standard introduksjonsprogram bør være obligatorisk for alle nye styremedlemmer. Finanstilsynet mener videre at det bør settes av tid etter hvert styremøte til styrets egentid for møteevaluering og alenetid med konsernsjef.

Finanstilsynet noterer fra styrets svar at det vil sikre at det utarbeides et fast introduksjonsprogram, kompetanseplaner for det enkelte medlem av styret, samt at det settes av tid til styrets egentid og alenetid med konsernsjef.

4.1.2 Daglig leders ansvar

Daglig leder skal stå for den daglige ledelsen av foretakets virksomhet og skal følge de retningslinjer og pålegg som styret har gitt. Det pekes særlig på viktigheten av daglig leders ansvar for å videreformidle den fastsatte "tonen fra toppen" når det gjelder regeletterlevelse generelt og holdninger, adferd og kultur i foretaket. Blant daglig leders oppgaver (finansforetaksloven § 8-11 tredje ledd) inngår også å fastsette instruks som angir ansvarsforhold, arbeidsoppgaver og fullmakter, samt rapporterings- og saksbehandlingsregler for de ansatte.

Konsernsjefen har instruks fra styret som overordnet angir oppgaver og ansvar for stillingen. I instruksjonen heter det blant annet at konsernsjefen skal påta seg styreverv i tråd med Allianseavtalen og at han videre bør påta seg styreverv som er viktige for alliansen og/eller banken. Stillingsinstruks fra konsernsjefen omfatter alle ledere som har direkte rapporteringslinje til ham. Finanstilsynet mener at konsernsjefen bør engasjere seg aktivt i arbeidet med konsernets

risikoappetitt og sørge for at kontrollfunksjonene for risikostyring og etterlevelse videreutvikler det aktuelle rammeverket. Finanstilsynet viser videre til viktigheten av at konsernsjefen er bevisst på å nå ut til alle ansatte når det gjelder hva som er styrets og ledelsens holdning til god adferd og kultur i banken, og at han etablerer nødvendige fora og plattformer for kommunikasjon om slike forhold til og med ansatte i konsernet.

Finanstilsynet noterer fra styrets svar at det er etablert fora og internkommunikasjonsverktøy hvor konsernsjefen kan nå de ansatte med informasjon knyttet til styrets og ledelsens holdning til god adferd og kultur i banken. Finanstilsynet noterer videre at konsernsjef skal involveres i både tidlig fase av arbeidet med risikoappetitt og ved endelig behandling i administrasjonen.

4.1.3 Egnethet

For å sikre at virksomheten styres forsvarlig, skal det samlede styret og hvert enkelt medlem samt faktiske ledere og andre nøkkelpersoner være egnet til å oppfylle forvaltnings- og tilsynspliktene som følger av regelverket. Det stilles krav til faglige kvalifikasjoner og erfaring. Finanstilsynet understreker viktigheten av at styremedlemmene også har nødvendige personlige kvalifikasjoner som sikrer at medlemmene i tilstrekkelig grad kan utfordre og føre tilsyn med de beslutningene som treffes av foretakets daglige ledelse (finansforetaksforskriften § 9-2 femte ledd). I vurderingen av egnethet skal det også vurderes om den enkelte kan avse tilstrekkelig tid til å utøve vervet. Foretaket skal gjøre en konkret vurdering av personkretsen som skal egnethetsvurderes og jevnlig påse at disse personene oppfyller kravene til egnethet. Til dette formålet skal det være etablert hensiktsmessige retningslinjer og rutiner, se rundskriv 3/2023 Vurdering av egnethetskrav.

Banken har utarbeidet to styringsdokumenter som inneholder retningslinjer for egnethetsvurdering. Leder for konsernadministrasjonen har ansvar for å utarbeide dokumentet som gjelder for vurdering av styremedlemmer, mens seksjon HR har ansvar for dokumentet som gjelder for ansatte. I årsberetningens del om eierstyring og selskapsledelse er også valgkomiteens arbeid med å vurdere styret og styrets sammensetning beskrevet. For å sikre både det enkelte styremedlems og styrets samlede egnethet, vurderer valgkomiteen både kompetanse, erfaring, personlig egnethet og medlemmers habilitet og tid til rådighet. Resultatene fra styrets egenevaluering inngår i valgkomiteens vurderingsgrunnlag. Finanstilsynet noterer at det også er etablert prosess for å sikre etterfølgere til bankens styremedlemmer.

Finanstilsynet vurderer at å samle retningslinjene for egnethetsvurderinger i ett styringsdokument som gjelder for konsernet vil kunne bidra til tydeliggjøring og forenkling. Prosessene kan eventuelt dokumenteres i en separat rutinebeskrivelse. Ved en slik oppdatering av retningslinjene bør enkelte forhold tilpasses rundskriv 3/2023. Det vil videre være hensiktsmessig å ta hensyn til enkelte nye definisjoner og andre relevante presiseringer når endringer i siste versjon av kapitalkravdirektivet (CRD 6) trer i kraft i norsk regelverk.

Finanstilsynet noterer fra styrets svar at det vil utarbeides en rutine for egnethetsvurderinger i tråd med Finanstilsynets anbefaling.

4.2 Organisering og ansvarsforhold

4.2.1 Styring av eierrisiko og eierinteressene i Sparebank 1-alliansen

Finansforetak skal ha en klar organisasjonsstruktur og ansvarsfordeling samt klare og hensiktsmessige styrings- og kontrollordninger (finansforetaksloven § 13-5 første ledd). Oppgaver og tjenester som foretaket har utkontraktert til annen part må følges opp gjennom foretakets styrings- og kontrollordninger, også når oppdragstaker er et foretak som er deleid.

En vesentlig del av konsernets virksomhet foregår i andre foretak enn banken har direkte styring og kontroll med. Ut over egne datterselskaper, har banken gjennom tilhørigheten til Sparebank 1-alliansen omfattende interesser i en rekke deleide selskaper. Bankens visje til at eierskapet primært

skal utøves gjennom styrerepresentasjon og konsernsjefen skal i tråd med instruksen fra styret påta seg styreverv i Alliansse-selskaper som er viktige for banken.

I bankens policydokument for eierrisiko er bankens risikoappetitt under henholdsvis normal- og stressituasjon beskrevet. Videre gjengis ulike rammer og fullmaktsforhold samt roller og ansvar knyttet til styring, kontroll og oppfølging. Banken har en høy grad av avhengighet til flere av disse virksomhetene, og Finanstilsynet vurderer at samarbeidet i Sparebank 1-alliansen er en helt sentral del av bankens forretningsmodell som også legger føringer for strategier, tjenestetilbud, systemutvikling, drift og merkevare. Sparebank 1 Utvikling AS er helt sentral i bankens IKT-virksomhet. En rekke medarbeidere på ulike nivåer bruker mye tid på arbeid i alliansefora med mål om å utvikle samarbeidet og leveransene til bankene. Finanstilsynet har merket seg at ledelsen og styret erkjenner et behov for å koordinere bedre de samlede ressursene som brukes i ulike fora som er etablert for den mer operasjonelle virksomheten i felleskontrollerte foretak for at banken skal kunne ivareta sine interesser best mulig.

Finanstilsynet mener at banken mangler en risikobasert tilnærming til aggregert risikoappetitt for eierrisiko og en hensiktsmessig måling av denne. I risikoappetitterklæringen er det for denne risikoen heller ikke definert vurderingskriterier. Finanstilsynet mener banken bør videreutvikle sin policy for eierstyring og eierrisiko, herunder etablere en tydeligere sammenheng med vedtatt risikoappetitt. Banken bør også innarbeide stresstest som del av overvåkingen og oppfølgingen av eksponeringen mot eierrisiko.

Finanstilsynet noterer fra styrets svar at risikoappetitt for eierrisiko er definert i policy for eierrisiko og at dokumentet for risikoappetitterklæring vil bli oppdatert tilsvarende ved neste revisjon. Finanstilsynet noterer videre at stresstester fra tilknyttede selskaper i flere år har vært innarbeidet i helhetlig stresstest for konsernet i ICAAP og at banken merker seg innspillet om å bruke stresstester som del av overvåkingen av eksponering mot eierrisiko.

4.2.2 Interne kontrollfunksjoner

Finansforetak skal ha interne kontrollfunksjoner med ansvar for risikostyring, etterlevelse og internrevisjon (finansforetaksloven § 13-5 (2)). Styret skal sikre at foretakets kontrollfunksjoner kan ivareta sine arbeidsoppgaver effektivt og uavhengig av de operative funksjonene (CRR/CRD-forskriften § 35 tredje ledd). Dette innebærer at funksjonene må organiseres på tilstrekkelig høyt nivå, ha tilstrekkelige ressurser og ledes av personer med erfaring og kvalifikasjoner som sikrer at de er egnet til å fylle rollen.

Banken har etablert interne kontrollfunksjoner for risikostyring og etterlevelse og har utkontraktert internrevisjonen til ekstern part. Det er utarbeidet stillingsbeskrivelser for lederne av risikostyrings- og etterlevelsesh funksjonene som omhandler både generelle leder- og spesifikke fagoppgaver. Instruksen for internrevisjonsfunksjonen er fastsatt av styret. Konserndirektør risikostyring møter fast i styremøter og presenterer risikorapporten for styret hvert kvartal. CRO sitter i konsernledelsen og møter fast i både styret og i revisjons- og risikoutvalgene. Finanstilsynet har merket seg at ingen fra risikostyringsfunksjonen deltar fast i kredittkomiteer. Leder for etterlevelsesh funksjonen møter normalt ikke i styret, men jevnlig i risikoutvalget. Etterlevelsesh funksjonens leder rapporterer jevnlig til konsernsjef og kan ved behov rapportere direkte til styret, men var på tidspunktet for tilsynsbesøket ikke medlem av noen ledergruppe i banken. Funksjonens fremtidige organisatorisk tilknytning var på tidspunktet uavklart og til diskusjon.

Finanstilsynet vurderer at det styrker CROs viktighet og posisjon i banken at han er en del av konsernledelsen og deltar i styremøtene. Finanstilsynet peker på at etterlevelsesh funksjonen må, blant annet gjennom en hensiktsmessig organisatorisk tilknytning, sikres en tilstrekkelig sterk posisjon og gjennomslagskraft i banken. Finanstilsynet vurderer at en nærmere tilordning til CRO ville styrket informasjonsutveksling, koordinering og samarbeid mellom de to kontrollfunksjonene og totalt sett bidratt til et sterkere miljø for uavhengig overvåking og kontroll. Etterlevelsesh funksjonens aktiviteter bør etter Finanstilsynets syn balanseres bedre mellom kontroll-/overvåking og rådgivning/opplæring. Begge kontrollfunksjonene bør ha et klart mandat, fortrinnsvis fra styret,

for å tydeliggjøre oppdraget og ansvaret til disse funksjonene. Finanstilsynet mener at det må legges vekt på at funksjonene også må ha en proaktiv utfordrerrolle og en fremoverskuende tilnærming til risiko. Det innebærer blant annet at funksjonene bør delta i diskusjoner som kan påvirke konsernets risiko i vesentlig grad, herunder vesentlige kreditteksponeringer og andre relevante enkeltrisikoeer. For å ivareta en slik rolle bør risikostyringsfunksjonen ha fast(e) medlem(mer) i konsernkredittutvalget. Stillingsbeskrivelsene, særlig for CRO, har behov for oppdatering på enkelte punkter.

Finanstilsynet mener også det er god praksis at lederne av de interne kontrollfunksjonene har separate møter med styret eller styrets risikoutvalg minimum en gang per år. Banken bør vurdere å innføre en slik praksis, særlig for å sikre at det er en lav terskel dersom kontrollfunksjonene mener det er grunn til å henvende seg direkte til styret.

Finanstilsynet noterer fra styrets svar at ny leder for compliancefunksjonen rapporterer til konsernsjefen og deltar i møtene i konsernledelsen samt at det har vært, og vil fortsette å være, fast møtestruktur mellom risk og compliance for å sikre god informasjonsutveksling og at overvåking og kontroll av vesentlige risikoer gjennomføres. Finanstilsynet noterer videre at mandatene til andrelinjefunksjonene vil bli revidert i tråd med Finanstilsynets anbefalinger, at det har vært en etablert praksis å ha faste møter mellom compliancefunksjonen og risikoutvalget, og at tilsvarende praksis vil bli etablert for risikostyringsfunksjonen og risikoutvalget.

Styret har ansvar for å sikre at det tildeles nok ressurser til internrevisjonen slik at funksjonen på en tilstrekkelig måte kan oppfylle sitt mandat, herunder å gi råd og anbefalinger om forbedringer. Internrevisjonen i banken utøves av KPMG etter instruks vedtatt av styret.

Finanstilsynet mener det er viktig at styret prioriterer å ha en internrevisjon med nok ressurser til å kontrollere, utfordre og anbefale forbedringer, også på områder hvor det ikke er et spesifikt krav om at internrevisjonen gjennomfører en uavhengig vurdering. Årsrammene for bankens internrevisjon synes å være lavest blant regionbankene. Finanstilsynet vurderer at ressursene som settes av til internrevisoraktiviteter er på et for lavt nivå og at revisjonsomfanget bør økes.

Finanstilsynet merker seg at styret i sitt svar har notert Finanstilsynets kommentar om internrevisjonsfunksjonen samt at banken legger vekt på at funksjonens arbeid i tilstrekkelig grad skal ivareta vesentlige risikoområder og regulatoriske krav.

4.3 Risikokultur, adferd og interessekonflikter

Virksomheten i finansforetak skal drives på en forsvarlig måte (finansforetaksloven § 13-5 (1)) og innrettes slik at det er liten risiko for interessekonflikter (finansforetaksloven § 16-1 (4)). Finansforetak skal ha retningslinjer og etablere ordninger og rutiner for å identifisere og i tilfelle motvirke risiko for interessekonflikter og andre forhold som strider med kravene til god forretningsskikk. Finanstilsynet forventer at styret og ledelsen i finansforetak har stor oppmerksomhet om å sikre at virksomheten drives forsvarlig og at ansatte oppfordres til å si fra om utilfredsstillende forhold, samt at bankens reaksjoner på eventuelle brudd skal være passende og utøves konsekvent.

Banken har etablert etiske retningslinjer og retningslinjer for håndtering av ulike situasjoner som kan innebære interessekonflikter samt rutine for håndtering av lån og garantier til ansatte og tillitsvalgte. Styret har, i tråd med kravet i finansforetaksloven § 9-10, jevnlig behandling av kreditt til foretak hvor tillitsvalgte eller ansatte er ansvarlig deltaker eller styremedlem. Under behandlingen av kredittsaker som skal til styret, gjør konsernkredittutvalget en vurdering av mulige interessekonflikter. Videre fremgår det av styreprotokollene at alle styremøtene innledes med å avklare om sakslisten medfører utfordringer knyttet til habilitet eller konkurranserett for noen av styremedlemmene.

Finanstilsynet har erfart at flere banker, for å styrke kontrollen med og å øke bevissthet om habilitet og mulige interessekonflikter, har innført et eget habilitetsregister som skal omfatte hele foretaket.

Banken bør vurdere om innføringen av et liknende verktøy vil være hensiktsmessig. Finanstilsynet legger til grunn at et slikt register også vil bidra til at styresekretariatet i forkant av styremøter i større grad kan avklare om det er enkelte av styremedlemmene som ikke skal motta alle sakspapirer.

Finanstilsynet noterer fra styrets svar at banken har anskaffet et habilitetsregister som etter planen skal tas i bruk fra siste del av inneværende år.

Banken har etablert og dokumentert rutiner for håndtering av kvalitetsavvik og for varsling av kritikkverdige forhold som også inneholder beskrivelse av prosess for enhetlig behandling når det gjelder vurdering av sanksjoner.

Finanstilsynets inntrykk fra samtale under tilsynsbesøket er at ledelsen synes å ha oppmerksomhet på at en sterk risikokultur er grunnleggende for å sikre tillit blant kunder og samfunnet for øvrig.

4.4 Systemet for internkontroll og risikostyring

4.4.1 Risikovurderinger og internkontroll

Det følger av finansforetaksloven § 13-5 første ledd at finansforetak skal ha hensiktsmessige retningslinjer og rutiner for å identifisere, styre, overvåke og rapportere risiko foretaket er, eller kan bli, eksponert for. CRR/CRD-forskriften § 36 stiller blant annet krav om at mulige risikoer knyttet til vesentlige endringer skal identifiseres og evalueres. Nye produkter og tjenester skal også vurderes ut fra risikoen for hvitvasking og terrorfinansiering før de tas i bruk, jf. hvitvaskingsloven § 7. Det samme gjelder der det tas i bruk ny teknologi. Også forbrukernes interesser forventes å inngå i risikovurderingene. Etter CRR/CRD-forskriften § 37 skal gjennomføringen av internkontrollen vurderes løpende av ledere på alle vesentlige virksomhetsområder. Finanstilsynet peker på at ledernes evaluering av nøkkelkontrollene er avgjørende for å oppfylle dette forskriftskravet. Vurderingene av internkontrollen skal minst årlig være gjenstand for en oppsummerende vurdering av daglig leder. Oppsummeringen skal behandles av styret. Daglig leder har det overordnede ansvaret for at det etableres et godt kontrollmiljø på alle nivåer i foretaket.

Bankens risikostyringspolicy stiller krav til risikostyring og internkontroll samt ansvarsfordeling knyttet til dette. Videre er det etablert retningslinjer og rutiner for å vurdere risiko før godkjenning og innføring av nye eller vesentlig endrede produkter, tjenester, prosesser, systemer og utkontraktering samt krav til dokumentasjon i eget system. Overordnede krav for produktgodkjenning fremkommer i policy for styring av operasjonell risiko og understøttes av egne rutinebeskrivelser for risikovurdering og kvalitetssikring samt for prosessen med å godkjenne endringer.

Finanstilsynet noterer fra konsernstrategien for foregående periode at et av fem mål er å sikre "Kvalitet i alt vi gjør". Strategidokumentet viser til at det skal utvikles hensiktsmessige kvalitetsmål, og at det skal benyttes grønne revisjonsrapporter som målestANDARD inntil kvalitetsmål er utviklet. Finanstilsynet legger til grunn at gjennomføring av passende kontrolltiltak vil være et viktig virkemiddel for å nå de definerte kvalitetsmålene.

For å vurdere risikoer og praktiseringen av internkontrollen har banken etablert en årlig spørreundersøkelse som alle ledere skal besvare om eget ansvarsområde. Undersøkelsen legges til rette av kvalitetsmiljøet i første linje og i samspill med kontrollfunksjonene i andre linje. Konserndirektørene oppsummerer resultatene fra lederne i eget forretningsområde og konsernsjefen oppsummerer overordnet status for internkontrollen i banken som legges fram for styret og risikoutvalget. Oppsummeringen fra 2024 viser at en rekke ledere har identifisert tiltak som er dokumentert i bankens GRC-system for videre oppfølging.

Finanstilsynet vurderer at innretningen på bankens prosess for å vurdere gjennomføringen av internkontrollen og rapporteringen av status fremstår som overordnet og ensartet. Det er

Finanstilsynets inntrykk at spørsmålene i undersøkelsen ikke i tilstrekkelig grad er utformet for å fange konkrete risikopunkter som er spesifikke for den enkelte leders virksomhetsområde. Finanstilsynet mener bankens prosess for å vurdere praktiseringen av internkontroll bør tilpasses bedre til spesifikke risikoer og kontrollbehov i hver enkelt enhet.

Finanstilsynet merket seg fra tilsynsmøtet at det på initiativ fra revisjonsutvalget var etablert en prosess for å sikre god internkontroll med finansiell rapportering og at banken har etablert kontroller som fungerer tilfredsstillende på dette området. Finanstilsynet mener banken bør kunne bygge på dette arbeidet for å styrke arbeidet med internkontroll på andre områder.

Finanstilsynet legger til grunn at kvalitetsmiljøene som videreutvikles i første linje jobber med forbedringer i internkontroll og at banken vil inkludere vurderingen av internkontrollen i datterselskapene i den oppsummerende rapporteringen til ledelsen og styret, samt knytte vurderingene av kontrollnivå i lederbekreftelsen til vurderinger av styring og kontroll i bankens ICAAP.

Finanstilsynet noterer fra styrets svar at vurderingene av hvordan internkontrollen blir gjennomført løpende skal bli mer tilpasset risikosituasjon i hvert enkelt virksomhetsområde og at prosessen skal ivareta internkontrollvurderinger i datterforetakene.

4.4.2 Risikoappetitt

Styret skal etter § 13-6 fjerde ledd overvåke og styre foretakets samlede risiko og jevnlig vurdere om styrings- og kontrollordninger er tilpasset risikonivå og omfang av virksomheten. Finanstilsynet forventer at styret jevnlig vedtar hvilke typer og omfang av risiko som banken kan eksponeres mot for at foretaket skal nå sine forretningsmessige mål, og at det etableres et system for å sikre risikostyring i tråd med vedtatt risikoappetitt. Et risikoappetittrammeverk bør være etablert som en vesentlig del av risikostyringssystemet i de største bankene. Det må omfatte hele foretaket og bidra til å synliggjøre mulige negative konsekvenser av alle vesentlige risikoeksponeringer. Rammeverket bør sikre at all vesentlig risiko, både faktiske og mulige fremtidige, vurderes og følges opp mot vedtatte risikorammer og -mål. Det skal ramme inn hva banken vurderer som passende risikotaking og dermed fungere som et forsvar mot overdreven risikotaking. Risikoappetitten bør være forankret i foretakets ønskede risikokultur.

Dokumentasjon

Finanstilsynet forventer at rammeverk for risikoappetitt dokumenteres tydelig og i sin helhet, og dokumentasjonen bør være tilgjengelig for, og bli kommunisert til, ansatte i foretaket. Rammeverkets sammenheng med andre vesentlige planer og styringsdokumenter, ansvarsforhold og begrepsapparatet må fremgå av dokumentasjonen. Dette skal gjøre risikoappetittrammeverket kjent, herunder sikre klarhet om krav og forventninger som stilles til ulike funksjoner og ansatte i foretaket. Som grunnlag for rammeverket bør banken også utarbeide og dokumentere en kategorisering av aktuelle risikoområder og underliggende risikotyper. I sum bør beskrivelsene gi leseren en bedre forståelse av hvilke risikoer og mengden av risiko som er akseptable for banken. Deler av rammeverket som ikke er konfidensielle bør vurderes tilgjengeliggjort for eksterne interessenter.

Dokumentet "Risikoappetitterklæring" gir en kortfattet beskrivelse av konsernets risikoappetitt innenfor viktige risikoområder. Formålet med dokumentet er å klargjøre hvordan konsernets aktiviteter og samlede risikoeksponeringer skal uttrykkes i form av målbare størrelser for de ulike risikotypene. Erklæringen skal også gi styret, ansatte og relevante eksterne interessenter et overordnet bilde av hva som representerer det maksimale risikonivået konsernet ønsker for å nå sine forretningsmessige mål. I to tabeller vises henholdsvis risikotypene med tilhørende formuleringer om risikoappetitt og vurderingskriterier. Bankens risikostyringspolicy inneholder en enkel risikokategorisering og en overordnet beskrivelse av hovedrisikotypene. Bankens pilar 3-rapport og ICAAP-dokument omtaler også risikoappetittuttalelser som del av risiko- og kapitalstyringen i banken.

Finanstilsynet mener at banken bør dokumentere rammeverket for risikoappetitt mer kompakt og helhetlig, slik at styret og andre interessenter enkelt kan få innsikt og overblikk over vedtatt risikoappetitt, prosessen med å vedta den og grunnlaget for de vedtatte risikomål og -rammene. Klimarisiko bør omhandles og adresseres i rammeverket for risikoappetitt, selv om risikostyringspolicyen viser til at det ikke er en egen risikogruppe. Hovedrisikoene fra etterlevelsesrapporten bør omtales og det bør også for andre risikotyper etableres en tydeligere sammenheng mellom vedtatt risikoappetitt, risikoutsagn og risikorammer. Dokumentasjonen bør i større grad formidle innsikt om betydningen av vedtatt risikoappetitt, ut over å vise til risikorammer, samt å utdype sammenhenger med andre vesentlige plan- og styringsprosesser. Banken bør også utarbeide og dokumentere en mer helhetlig og konsistent risikokategorisering som grunnlag for arbeidet med risikoappetitt.

Finanstilsynet merker seg fra styrets svar at banken noterer seg Finanstilsynets kommentarer rundt rammeverk for risikoappetitt.

Ansvar, roller og prosess

Finanstilsynet viser til at en effektiv styring av virksomheten med bruk av risikoappetitrammeverk forutsetter at det ligger klare prinsipper og retningslinjer til grunn for prosessen med å utvikle, vedta og anvende rammeverket. Ansvars- og oppgavefordelingen for alle involverte interessenter må fremgå tydelig og det må legges til grunn at rammeverket utvikles og utdypes gjennom prosesser som involverer både styret og øverste ledelse ("top down") og øvrige ledelsesnivåer ("bottom up").

Banken har beskrevet prinsipper, ansvar og roller for risiko- og kapitalstyring i risikostyringspolicyen. Det fremgår blant annet at risikostyringsfunksjonen er ansvarlig for konsernets rammeverk for helhetlig risikostyring og overordnet risikostyring og oppfølging for å sikre at konsernet ikke tar en aggregert risiko som er større enn rammene som er fastsatt av styret.

Finanstilsynet mener at banken bør videreutvikle rammeverket, slik at alle vesentlige risikoområder, også etterlevelsesrisiko, vurderes mer enhetlig i både rammeverk og i rapportering. Risikostyringsfunksjonens ansvar for risikoappetitrammeverket bør tydeliggjøres og compliancefunksjonen bør få et tydelig medansvar for deler av prosessen med å videreutvikle det helhetlige rammeverket og med å fornye risikoappetitten. For å sikre god sammenheng med andre viktige plan- og virksomhetsstyringsprosesser, mener Finanstilsynet videre at flere konserndirektører bør involveres og ha en tydeligere rolle i prosessen med fornyelse av risikoappetitten, samt at styret bør involveres aktivt fra en tidligere fase.

Finanstilsynet noterer fra styrets svar at banken legger vekt på at prosessene for å revidere strategier og risikoappetitt har bred involvering, herunder fra konserndirektører med ansvar for både forretningsområdene og relevante støttefunksjoner.

Risikomåling

For å måle de identifiserte risikoene på en hensiktsmessig måte må det defineres en kombinasjon av kvantitative og kvalitative risikoindikatorer som er egnet til å gi uttrykk for risikonivå og -utvikling. Indikatorene som anvendes bør sikre en mest mulig direkte og objektiv rangering av risikonivå og gi støtte til skjønnsmessige vurderinger.

Banken har i dokumentet "Risikoappetitterklæring" gjengitt kvantitative vurderingskriterier for de fleste risikotypene. For ikke-finansielle risikoer er vurderingskriteriene av kvalitativ karakter.

Finanstilsynet mener at målingen av ikke-finansielle risikoer bør forbedres ved å identifisere relevante risikoindikatorer som kan gi støtte til å vurdere faktisk risikonivå opp mot vedtatt risikoappetitt. Finanstilsynet viser også til at vurderingskriterier mangler for eierrisiko samt at klimarisiko ikke er gjenstand for måling i rammeverket for risikoappetitt.

Finanstilsynet noterer fra styrets svar at banken har iverksatt et arbeid med å etablere flere indikatorer for vurdering av risikonivået for ikke-finansielle risikoer, herunder at klimarisiko behandles som en driver for finansiell og ikke-finansiell risiko, og ikke som en separat

risikokategori. Finanstilsynet noterer videre bankens ambisjon om å videreutvikle rapporteringen på området.

Risikoappetitt i forretningsområdene

Finanstilsynet forventer at risikoappetitten som er vedtatt på overordnet nivå brytes ned på de forretningsområdene som operativt styrer risikoene i foretaket. Det innebærer at det bør utarbeides tilhørende risikoutsagn, -rammer og -mål for de risikotypene som det er hensiktsmessig å bryte videre ned på de vesentligste virksomhetsområdene.

Bankens forretningsmessige mål på flere områder er brutt ned og fordelt på enheter på lavere organisasjonsnivåer. Finanstilsynet mener at et utvalg risikotyper bør være gjenstand for en tilsvarende fordeling av overordnet risikoappetitt ned på vesentlige forretningsområder.

Finanstilsynet noterer fra styrets svar at banken vil vurdere på hvilke risikoområder en ytterligere nedbryting av mål og rammer vil sikre bedre styring.

Rapportering om risiko og etterlevelse

Styret har ansvar for at det mottar informasjon om risikonivået i virksomheten tilstrekkelig hyppig og i tilstrekkelig omfang (CRR/CRD-forskriften § 35 første ledd). Finanstilsynet forventer at risiko- og etterlevelsrapporteringen informerer om både nivået på risiko og grad av etterlevelse, samt at den gjennom å belyse mulige utviklingstrekk og fremvoksende risikoer, engasjerer styret og ledelsen til relevante diskusjoner om risiko.

Risikostyringsfunksjonen utarbeider hvert kvartal en risikorapport som presenteres for styret og ledelsen. Rapporten innledes med en beskrivelse av det generelle risikobildet og korte verbale beskrivelser av status for flere av hovedrisikokategoriene med deltemaer. Mer omfattende og detaljerte redegjørelser av de viktigste risikokategoriene følger i resterende hoveddel av rapporten.

Finanstilsynet merket seg fra samtalen med bankens CRO under tilsynsbesøket at risikorapportens format og innhold skal revurderes. Finanstilsynet mener at rapporten i større grad bør utarbeides med grunnlag i risikotypene og risikoappetitten som er beskrevet i risikoappetitterklæringen. Innledningsvis bør det gis en fremstilling som viser samlet og overordnet risikoprofil, for deretter å beskrive og illustrere mer utdypende om hver av hovedrisikotypene.

Etterlevelsfunksjonen utarbeider hvert kvartal en etterlevelsrapport til styret og ledelsen. I rapportens innledning fremgår det blant annet generelle og svært overordnede utsagn om graden av regulatorisk etterlevelse og om vurdert nivå på iboende risiko. Rapporten viser videre til overordnet vurdering av de vesentligste risikoområdene sett opp mot definerte internkontrollkomponenter og relativt omfattende om resultater fra funksjonens kontrollaktiviteter i siste periode. Risikoområder som er vurdert i rapporten og omtalt som de vesentlige etterlevelsrisikoene i banken, omtales verken i risikoappetitterklæringen eller spesifikt i etterlevelsrapporten.

Finanstilsynet er enig i at etterlevelsrapporten dekker relevante og vesentlige risikoområder for banken. Illustrasjonen av vurdert risikostatus er gjort på en oversiktlig måte, men Finanstilsynet mener at budskapet verken blir tilstrekkelig tydelig eller begrunnet og det mangler en klar sammenheng mellom vedtatt risikoappetitt for etterlevelse og vurderingene i rapporten. Finanstilsynet mener at rapporten også må inneholde et fremoverskuende perspektiv og, ved behov, ha klare råd og anbefalinger.

Banken må også på dette området forbedre rammeverket for risikoappetitt og stille tydeligere krav til etterlevelsfunksjonen i relevante styringsdokumenter.

Finanstilsynet noterer fra styrets svar at banken tar Finanstilsynets tilbakemelding til etterretning og at banken vil endre rapporteringsformat.

Uavhengig vurdering

Etter finansforetaksloven § 8-16 skal internrevisjonen minimum årlig rapportere til styret om risikostyringen og internkontrollen i virksomheten. Som grunnlag for rapporteringen skal internrevisjonen på jevnlig basis, og risikobasert vurdere ulike elementer av foretakets organisering og dets system for risikostyring og internkontroll. Finanstilsynet forventer at internrevisjonsfunksjonen jevnlig inkluderer vurderinger av om foretaket har implementert et helhetlig og hensiktsmessig risikoappetitrammeverk.

Banken viser i sitt ICAAP-dokument til at internrevisjonens oppgaver skal være tilstrekkelig til at alle attestasjonsoppgaver blir utført, at områder som representerer vesentlig risiko revideres og at nye risikoområder gjennomgås. I internrevisjonens årsrapport for 2023 ble det vist til at arbeidet skal dekke vesentlige risikoområder med løpende evaluering av blant annet at det etablerte rammeverk er i samsvar med bankens vedtatte risikoprofil.

Internrevisjonsfunksjonen har en viktig rolle i å vurdere organiseringen og styringen av foretaket, herunder å foreslå forbedringer i foretakets rammeverk for styring og kontroll. Etter Finanstilsynets vurdering bør internrevisjonen utvide omfanget av sitt arbeid til jevnlig å inkludere vurderinger av bankens risikoappetitrammeverk.

Finanstilsynet tar til etterretning at banken har notert Finanstilsynets forventning til at internrevisjonen inkluderer risikoappetitrammeverket jevnlig i sine vurderinger.

Vi ber banken sende kopi av tilsynsrapporten til revisor.

For Finanstilsynet

Linda Støle Hårstad
seksjonsleder

Frode Holmeide
senior tilsynsrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk.